

Predstava dné 11. prosinca: »Zakotni pisar«. Veseloigra v štirih dejanjih. Spisal A. pl. Winterfeld, poslovenil J. Kalan. — Ta igra izvestno ne pripada boljším proizvodom, vendar bi bila ugajala dôkaj bolje, da so bile naloge točno naučene. Posamični prizori so bili dobri, vendar se nam je zdelo, da pretirani. Izmed igralnega osobja nam je pohvalno omeniti gospé *Borštnikove* in gospé *Danilove*, poleg njih gg.: *Sršena*, *Perdana* in *Borštnika*. Druge igralce je prepogostoma zapuščal spomin, in celotni vtisek te predstave ni bil najboljši.

Predstava dné 18. prosinca: »Čevljar baron«. Gluma v treh dejanjih. Poslovenil Jakob Alešovec. — Od iger, kakor je »Čevljar baron«, pač ni pričakovati posebne dramatiške vrednosti, ali komur je do smeha, ónemu zadošča do cela. Gospodičina *Slavčeva*, ki je ta večer prvič nastopila v večji nalogi, igrala je čevljarskega učenca pristno, kakeršen je in pokazala lepo nadarjenost za komične partije; gospodičina *Nigrinova* je takisto završeno pogodila »izobraženo« kuharico; nalogo mojstra Podplata pa je prevzel iz posebne prijaznosti g. *V. Jenič*, katerega še večkrat želimo videti na odru slovenskem. Zbor čevljarskih pomočnikov si je pridobil mnogo pohvale, drugi igralci so zadoščali. Omenimo še, da sta gospodičina *Slavčeva* in g. *Jenič* pela nekaj pohvalno vzprejetih kupletov, katerih snov je zajeta iz sedanjosti; vendar bi bili pri nekaterih teh točkah želeli točnejšega izgovarjanja.

Predstava dné 25. prosinca: »Ni moj ukuse«. Dramatična šala. Spisal Ignacij Borštnik. — »Trnje in lavore«. Drama v dveh dejanjih. Po Lefontu poslovenil Fr. Končan. — Prva igra bi utegnila prijati manjšim ódrom, dasi je nje snov dôkaj neverjetna in prisiljena. Občinstvo ljubljansko se ni moglo káj ogreti zánjo. — »Trnje in lavore« prištevamo dramam, ki zanimajo poslušalca od prvega hipa do zadnjega; dobro igrana mora uspevati povsod. Občinstvo je bilo jako zadovoljno ž njo in je zlasti g. *Borštnika* (kateremu na korist je bila ta predstava), gospodičino *Slavčeva*, gospó *Borštnikovo* in g. *Verovška* često odlikovalo z glasno in trajno pohvalo. Menj so ugajali drugi igralci, katere moramo znova opozarjati, naj se vestneje učé svojih nalog. Občinstvo menda že smé zahtevati, da dotičniki ne kvarijo najlepših prizorov, ker se jim zapleta govor, da ni dveh treh besed ne morejo izgovoriti točno! — Gledališče je bilo polno do zadnjega prostora, dokaz, da je g. Borštnik jako obljubljen gledališkemu občinstvu našemu.

Književnost hrvaška. Naglašati nam ni treba, kakó so si Rusi dandanes pridobili prvo mesto v svetovni pripovedni književnosti. Veselo pozdravljamo novo podjetje v književnosti hrvaški, namreč »Rusko biblioteko«, katero je v Zagrebu jel izdajati *Mil. pl. Mareković*. V drobnih snopičih bodo izhajale izbrane pripovedke najslavnejših romanopiscev ruskih. Doslej so izšli štirji zvezki, ki nam podajajo *Tolstega* pripovedko »Djetinstvo« v prevodu *A. Harambašića*, ki je istega pisatelja slavno delo »Vojna i mir« že lani preložil na hrvaški jezik. Želimo, da bi podjetje, ki ima tudi prav lično zunanjo obliko, napredovalo prav pridno! — Lani ustanovljena »Knjižara dioničke tiskare« je zadnji čas izdala nekoliko prav zanimivih knjig in knjižic. Najprej navajamo prevod Seemanove: *Mythologije Grka in Rimljanac*, namenjene mladini srednjih šol in drugim izobraženim ljudem. To lepo knjigo, katero lepša 83 podob, priporočamo tudi Slovencem. Šteje 263 strani in stane 1 glđ. 60 kr., ukusno vezana pa 2 glđ. Ista knjižara je preskrbela novo izdavo *Palmotičeve* drame »Pavlimir«; *Palmotić* je najplodovitejši dramatik in pesnik starega Dubrovnika. Prof. *Milčetić* je tej izdavi za uvod napisal nekoliko črtic o dubrovniško-dalmatinski dramati sploh in o italijanskem vzoru, po katerem je *Palmotić* spisal »Pavlimira« svojega. — V posebni knjižici je izšla učena in prezanimiva razprava *prof. dra. Šrepla*: »Apulejeva

priča *Amor i Psihe*. Gosp. profesor je to pravljico prav lepo preložil na hrvaški jezik, razbolmačil jo in navël nekoliko podobnih pravljic iz hrvaške narodne književnosti.

— Imeniten prinesek za národno blago je »Sbirka zagonetak« (ugank), katere je nabral pisatelj *Vuković* po časopisih, starejših knjigah in med ljudstvom samim. Ista knjižara je izdala *Andersonove* »Izabrane priče za mladež« in *Kovarčeve* »Mrtve kapitale«, pripovedko, katero prištevajo najboljšim plodovom noveše beletristike hrvaške.

— V knjižari Strmeckega so izšle »Sabrane pjesme Rikarda Jorgovaniča«, katere je uredil in ocenil znani pesnik *Harambašić*. Rajni Jorgovanić je imel prelepih pesniških darov in je bil tudi izvrsten feljtonist. Le škoda, da je umrl v najlepšem cvetu mladosti svoje, predno se je še prav razvil. Mnogo pesmij je zapustil nedovršenih. Zbrane pesmi njegove veljajo le 80 kr. — Marljivi nabiralec národnega blagá *Vuk Vrčević* je zopet nabral lepo knjigo »Narodnih pripovjesti i presuda iz života po Boki Kotorskoj, Hercegovini i Crnojgorie«, tiskal jo je Pretner v Dubrovniku. Vrčevićeva knjiga se priporoča sama po imenitni vsebini svoji. Druga v Zadru tiskana knjižica »Pustinjake« od *S. P.* nam podaja zgodovinskih črtic iz bokeškega življenja koncem minulega in začetkom našega veka. — Marljivi pedagoški pisatelj *Ljudovít Tomšić* je mladini hrvaški podaril novo knjigo »Lov na lavove«, katero je spisal po nemških pisateljih Scholzu in Hartmannu; *Davorin Trstenjak* pa v najnovejši knjigi svoji: »Mladi učitelje«, podaja mnogo koristnih svetov in naukov roditeljem in učiteljem. — Učitelj *Kempj* v Požegi je v posebni knjigi »Listovi iz Afrike« priobčil pisma, katera mu je pisal rojak *Lerman*, član Stanleyjeve ekspedicije na Kongu. Neposredna poročila iz tujih krajev so gotovo najboljša. *Lerman* pa ne opisuje samó, kar je videl in doživel, nego tudi nabira zanimive stvari in jih pošilja v domovino svojo, národuemu muzeju zagrebškemu. — Trudoljubivi hrvaški potopisec *Hive* je pri Hartmanu v Zagrebu izdal drugi zvezek »Hrvatskoga Primorja«, ondu popisuje Trsat, Grobničko polje, Ovčar, Dolino Rječine in pripoveduje, kakó hrvaški Primorci ribe lové. — Prevoda *Rambaudove* »Povjesti Rusije« sta izšla zadnja dva zvezka. Imenitno delo je olepšano z nad sto podobami in dvema mapama. Pri tej priliki ga znova kar najbolj priporočamo tudi občinstvu slovenskemu. — Koledarjev, ki se vsako leto znova vračajo za razne stanove in potrebe, ne bodedo naštevali. Jedna sama knjižara v Zagrebu jih je izdala deset vrst. Ali tudi manjša mesta hočejo imeti domače svoje koledarje, ki pa nimajo velike književne vrednosti. Takisto se zdaj tu zdaj tam pokaže nov lokalni list, ki je le na škodo drugim listom. Vsekakor pa moramo omeniti novega beletristiškega lista »Pobratim«, ki je z novim letom po dvakrat na mesec jel izhajati v Zagrebu. Ureduje ga prof. *Vitanović*, ki ga je namenil mladini srednjih šol. Potreba takšnega lista se dá zagovarjati in pobijati. Kritika je neusmiljeno zgrabila in obsodila prvo številko. To je prenašlo; nekoliko številki bi se lahko počakalo, predno se izreče končna sodba. — Akademija jugoslovenska v Zagrebu je izdala imenitno znanstveno delo: »Geografske koordinate ili položaji glavnijih tačaka Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, i djelomice susjednih zemalja Bosne, Hercegovine, Kranjske« i. t. d. Sestavljen jih je jako trudoljubivo prof. dr. *Pilar*. Knjiga ima malone same številke, stane pa 4 gld. Od »Historijskih spomenikove« je izdala IX. knjigo »Listina o odnošajih između južnoga Slavenstva i mletačke republike«, priobčil akademik prof. *S. Ljubić*. Ta knjiga šteje 31 tiskanih pól in podaja pisma od leta 1423.—1452., torej o dóbi, ki je za balkanske Slovane posebno imenitna. Nova knjiga akademiškega glasila »Radac« pa ima štiri filološke razprave. Prof. dr. *Šrpej* je napisal dve: »Analogija u sintaksi gramatičnih padeža lat. i hrv. jezika« in »Latinski izvor i ocjena Kačićeve gramatike« (od g. 1604.) Prof. dr. *Maretić* razpravlja »O nomi-

nalnom akcentu s obzirom na litavski, grški i staroindijski.« V četrtem članku nadaljuje *prof. Valjavec* svoja »Izpitivanja o naglasu novoslovenskoga jezika.« — Društvo sv. Jeronima je podarilo udom svojim za leto 1890. štiri knjige: Danica, koledar i letopis, ima več poučnih in zabavnih člankov, pisanih v lahko umevni besedi. Najbolj to knjigo priporoča to, da se tiska v 33.000 iztiskih. V »Životinjah« nadaljuje *Davorin Trstenjak* lani začeto popisovanje ptičev. V tretji knjigi poučuje *Josip Kotarški* kmeta »O pristojnom ponašanju i o čistoći.« Gotovo koristna knjiga! Napósled je *Ž. Zorić* spisal izvirno pripovedko iz fevdalne dōbe, naslovljeno »G rof Borovečki i Jelka Večevićeva.« Vseh knjig je za 40 tiskanih pól. — Matica hrvaška prav zdaj razpošilja udom svojim sedem knjig za leto 1890.; pet je zabavnih, dve sta poučni. Zabavne so: »Izabrane pjesme Petra Pre-radovića; »Na rodjenoj grudí«, ladanjske slike, spisal *Šandor Gjalški*; »Oda-brane crtica i pripoviestí« iz peresa rajnega *Nikole Tordinca*; »Iz primorskoga života«, pripovedke *Sime Matavulja*; »Zablude matere«, igrokaz u četiri čina, in »Kita cvieća«, vesela igra u jednom činu, obe spisala *Hermina Tomičeva*. Poučni knjigi sta: »Slike iz obćega zemljopisa«, spisal *prof. dr. Ž. Hoić*, II. knjiga, in »Bihać in Bihaćka krajina«, spisal *Radoslav Lopašić*.

Muzej za Bosno in Hercegovino. V Sarajevu se je osnoval muzej za Bosno in Hercegovino. Imel bode oddelek za prirodoslovje, prazgodovino, arheologijo in antropološko-etnografski oddelek. Muzej utegne biti kdaj jedna najzanimivejših zbirk evropskih.

Spomenik Dobrovskemu namerja v Pragi postaviti pariško društvo „Dobrovski“, ki je že začelo nabirati radovoljne doneske. Model tega spomenika bode razstavljen na letošnji deželni razstavi češki.

Anton Dvořak. Kakor poročajo češki listi, dovršil je slavni skladatelj *Anton Dvořak* največje dosedanje delo svoje »Requiem«, katero se bode najprej proizvajalo v národnem gledališči praškem, nató pa v Birminghamu, kjer ga bode dirigiral dunajski glasbenik Richter. Kritika pravi, da je to v obće največje glasbeno delo sedanje dōbe, in da je v njem prvikrat duh slovanski poletel kár najviše ter dosegel genij najslavnejših skladateljev nemških in francoskih. — Poroča se tudi, da je vseučilišče v Cambridgu Dvořaka imenovalo častnim doktorjem glasbe, vseučilišče v Pragi pa častnim doktorjem filozofije.

Henrik Sienkiewicz, sloveči romanopisec poljski, odpotoval je nedavno v vzhodno Afriko, da se pouči o življenji afriških robov, katero hoče opisati v daljšem romanu.

»**Balkanska carica.**« To znano dramatiško delo črnogorskega kneza Nikite je uglasbil grški glasbenik D. Giorgio. Prvič se bode pela ta opera v carskem gledališči peterburškem vpríčo ruskega carja in kneza-pisatelja, skladba sama pa izide pri Schmidtu in dr. v Trstu.

Umrša pisatelja slovanska. Dne 18. grudnia p. l. je izgubila ruska književnost slavnega pisatelja *Grigorija Petroviča Danilevskega*, ki je okolo petdeset let deloval na pripovednem polji. Pisal je zlasti zgodovinske romane, izmed katerih so mnogi preloženi na druge jezike evropske; na hrvaščino n. pr. „Pot v Indijo“, „Iztočni pionirji“ in „Zapaljena Moskva“. — Dne 12. prosinca p. l. pa je umrl v Belemgradu *dr. L. Lazarević*, nekdanji telesni zdravnik kralja Aleksandra I. in duhovit pisatelj srbski. Pokojnik je slovel za jednega najboljših pripovedovalcev srbskih; imenovali so ga srbskega Turgenjeva.

Srbsko gledališče. Srbski dramatik *M. Cvetić* je spisal dramo »Dušana«, ki je popolnoma uspela na gledališči belgrajskem. Srbska kritika jako hvali to delo, češ, da

uedite de ie blifi tu kraleuufuu bofhie. Sa rifnizo iest uam poueim, de ne mine leta flachta, dokler se ufe ritshi ne fture. Nebu ynu femla se refyde ampak moie befeide fe ne refydeio.

P. pl. Radics.

Književnost hrvaška. Sedanja že prerealistiška doba res ni, da bi pospeševala razvdj pesništva, vendar se zato ne ujemamo z onim črnogledcem, ki je pisal o strašni suši na pesniškem polju hrvaškem. V vsakem poročilu nam je naznanjati po nekoliko novih plodov, in to je že nekaj, četudi ni vse. Mladi rodoljub *Stjepan pl. Miletić* je v posebni knjižici izdal dramatiško pesem „Zaboravljeni ljudi“, v kateri alegoriški slavi začetnike hrvaške dramatiške umetnosti, pesnike *Demetra, Lisinskega* in *Šenoa* ter prva glavna *Freudenreicha* in *Plemenčiča*. Pesem je polna rodoljubnih mislij, karakteristike so dobre, a povsem se smemo od mladega pesnika nádejati še lepšim plodovom. *Božidar Kukuljevič Sakinski* je v kaj ukusni zunanji obliki izdal svojo pesem „Sind o“ in jo posvetil spominu rajnega svojega očeta *Ivana*, znanega hrvaškega historika. Pesem v petih delih opeva zanimiv dogodek iz óne dóbe, ko so Mongoli razsajali po Hrvaškem. Drugi mlajši pesnik *Josip Milaković* je snopič svojih pesem „Iz uvela lišća“ posvetil spominu svoje matere. V slavo petstoletnice bosanskega kralja *Tvrđka* pa je *Trešić-Pavičić* izdal svoje prvence pod imenom „Glasovi s mora Jadranskega“. Mlad pisatelj, ki se skriva za pseudonimom *Vladimir Borota*, je v posebni knjižici priobčil izvirno svojo pripovedko „Zimsko pričó“, dosti zanimivo in gladko pisano. *Milan Roje* je spisal dve izvirni veseli igri „Malo bludnjo“ in „Doro“, a kar izkupi za to knjižico, namenil je vse na korist medicinskemu fakultetu v Zagrebu. *Vladimir Bakotić* je izdal rokopis rajnega očeta pod naslovom „Raja“, slike iz bosanskega života. Tiskana je sedaj tudi že omenjena izvirna *Kumičićeva* igra „Sestre“. Od prevodov nam je omeniti francoske pripovedke „Hromi djavo“ od *Le Sagea*, katero je na hrvaški jezik preložil *Milan Gruber*. Od že večkrat omenjene „Ruske biblioteke“ je doslej izšlo 9 zvezkov, v katerih so tiskane *Tolstega* pripovedke „Djetinstvo“, „Nedoraslost“, in „Mladost“ v *Harambašičevem* prevodu ter *Dostojevskega* pripovedka „Ujakov san“ v *Markovičevem* prevodu. Urednik se toži na premajhno število naročnikov in pravi, da bode skoro gotovo moral zaradi tega ustaviti daljno izdavanje „ruske biblioteke“. *Josip Mencin* je izdal II. in III. snopič svoje „Knjižnice za mladež“, v kateri je priobčil nekoliko poučnih člankov iz hrvaške književnosti. „Knjižnica za učitelje“ je dospela do XVIII. knjige, v kateri čitamo *Harambašičev* prevod slavne *Pestalozzijeve* ljudske pripovedke „Miroslav i Bogoljuba“ (*Lienhard und Gertrud*). Od *De Amicisovega* „Srca“ je *Petar Kumičić* priredil še drugo hrvaško izdajo in mu dodal nekoliko domoljubnih člankov iz hrvaške zgodovine. Prof. *Fran Maru* je spisal za mladino latinskih šol prezanimivo in koristno knjigo „Prijegled grčke i rimske literature s izvadkom iz starina“. Prelepa knjiga se priporoča sama, a mi opozarjamo nánjo slovenske gimnazijce, naj sežejo po nji. O priliki tristoletnice sv. *Alojzija* je *dr. Lang* izdal njega životopis po italijanskem izvirmiku od *Ceparija*. *Franjo Sularović* je zložil in v tisku priobčil epsko pesem o hrvaškem kralji „*Petru Krešimiru I.*“ v ó. pevanjih. Pod naslovom „Liepa naša domovina“ podaja hrvaški potopisec *Drugutin Hirc* hrvaški mladini lepo vrsto zemljepisnih podob, katere je pedagoško-književni zbor priobčil med svojimi knjigami. Velikega potopisnega dela „Hrvatsko Primorje“ istega marljivega potopisca je izšel V. zvezek, katerega lepšajo kakor vse dosedanje zvezke, dobre ilustracije. Od zdravstvenih knjig navajamo hrvaški prevod *Avg. Viljema Königa* dela „Prirodno liečenje“. Za poznavanje cerkvenega razmerja na slovenskem jugu je preimennitna učena knjiga „Cezarizam i bizantinstvo se povjesti iztočnog razkola“, katero je v dveh zvezkih napisal

frančiškana o. dr. *Ivan Marković*. Dobro došla vsakomur, ki se le količkaj zanima za národno in cerkveno zgodovino. „Knjižara dioničke tiskare“ v Zagrebu je izdala posmrtno delo rajnega *Ivana Kukuljeviča Sakcinskega* pod naslovom „Napisi sredovječni i novovjekni na crkvah, javnih i privatnih sgradah u Hrvatskoj i Slavoniji“ Mladi profesor *Josip Modestin* je v drobni knjižici priobčil zanimivo zgodovinsko razpravo „Kritička potraživanja i poskušaj pragmatizovanja u području povjesti dubrovačke od 1205 do 1331. godine. — Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnostij je izdala 103. in 104. knjigo glasila svojega „Rada“ s to-le vsebino: Demografski izvidi u Hrvatskoj, od dra. F. Vrbančića; o državnom ustrojstvu republike Dubrovačke, od dra. K. Vojnovića; Današnji trpanjski dijalekat, od Mateja Milasa; Paruice proti vješticama u Hrvatskoj, od I. Tkalčića; Sadašnje stanje gospodarske nauke, od dra. B. Lorkovića; O najstarijoj lirskoj i epskoj poezij latinskoj s komparativnoga gledišta, od dra. M. Šrepela; O postanju latinskoga b. imperfekta i b. futura, od dra. M. Šrepela; Nekoji rezultati opažanja oblaka na nautičkoj školi u Bakru, od prof. Mohorovičića; O vitoperim ploham četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca, od dra. Segena; Kloritoidni škrljavac iz Pšunja, od dra. M. Kišpatića; Prilog teoriji Descartesovega lista od dra. Vladimira Varićaka; Vlastitost skupina stecišta na Descartesovega lista, od dra. Zahradnika; Prilog k teoriji strophoide, od dra. Zahradnika; Izvješće potresnoga odbora za god. 1888 i 1889., od dra. M. Kišpatića. Razven tega je akademija izdala 23. knjigo „Starin“; knjigo „Statuta lingua croatica conscripta“ (ali hrvatski pisani zakoni), katero so uredili dr. *Fr. Rački*, dr. *V. Jagić* in dr. *I. Črnić*; a izdala je tudi svoj „Ljetopis za g. 1890“, iz katerega posnemljemo, da je akademija to leto imela dohodkov in troškov okolo 20.000 gld., da je izdala 11 knjig, in da je glavnica narasla na 398 040 gld.; galerija slik se je pomnožila na 320 umetnin.

•**Srpske narodne pjesme.**• Skupio i na svijet izdao *Vuk Stef. Karadžić*. Knjiga prva, u kojoj su različne ženske pjesme. (Državno izdanje). Biograd, štamparija kraljevine Srbije, 1891 Vehlka 8°, str. LXXX + 662 in 2 lista not. — Odveč bi bilo govoriti o srbskih národnih, zlasti ženskih pesmih, po katerih je srbsko pesništvo zaslulo po vsi Evropi, samo to omenimo, da je ta nova državna izdaja (obsezajoča vsega skupaj 800 pesmij) vrlo ukusna in lepa. Izdajatelj g. *Ljub. Stojanović* jo je uredil po tretji dunajski izdaji z leta 1841., zajedno pa pod črto označil, v kateri prejšnji izdaji (z leta 1814, 1815. in 1825.) je bila dotična pesem že prej natisnjena. Dodal je knjigi tudi posveto, predgovor in pogovor prvi knjigi prve izdaje; posveto, predgovor in rečnik drugi knjigi prve izdaje; posveto, predgovor in rečnik prvi knjigi druge izdaje in predgovor prvi knjigi tretje izdaje, končno pa še napisal pogovor o tej najnovejši državni izdaji, kjer pravi, da se je pazilo, kakó bi se točno ponatisnila Vukova izdaja. Cena je knjigi mehko vezani 3 dinare (1 gld. 50), trdo vezani 4 dinare (2 gld.); dobiva se po vseh državnih knjigarnah kraljevine srbske

Stojan Novaković, znani srbski književnik, imenovan je za pravega člana poljske akademije v Krakovu na mesto pokojnega Miklošiča. Novaković je zajedno član srbske akademije, filozofskega društva v Carjem Gradu, jugoslovenske akademije v Zagrebu in carsko-ruske akademije v Peterburgu.

XVIII. knjiga »Starih pisaca hrvatskih«, katero izdaja Jugoslovenska akademija v Zagrebu, obseza »Pjesni razlike Dinka Ranjine, vlastelina Dubrovačkoga« Najprej čitamo pesmi *Fr. Lukarevića* in *Marka Ranjine* na čast *Dinku Ranjini*, potem občiren životopis *Dinke Ranjine* in predgovor o njega pesmih, katerega je spisal naš rojak,